

Capitolul I

Fundamentele teoretice ale managementului juridic

Secțiunea I

Managementul judiciar. Managementul juridic.
Diferențe conceptuale. Interferențe

Potrivit art. 1 alin. (3) din Regulamentul de ordine interioară al instanțelor judecătorești¹, „instanțele judecătorești îndeplinesc justiția, în numele legii, în scopul apărării și realizării drepturilor și libertăților fundamentale ale cetățenilor, precum și a celorlalte drepturi și interese legitime deduse judecății, fără privilegii și fără discriminări”, iar potrivit art. 2 alin. (2) din Legea nr. 304/2004 privind organizarea judiciară² „justiția se realizează prin intermediul următoarelor instanțe judecătorești:

- a) Înalta Curte de Casație și Justiție;
- b) curți de apel;
- c) tribunale;
- d) tribunale specializate;
- e) instanțe militare;
- f) judecătorii”.

Articolul 1 din Legea nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor³ prevede că „Magistratura este activitatea judiciară desfășurată de judecători în scopul îndeplinirii justiției și de procurori în scopul

¹ Publicat în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.958 din 28 octombrie 2005.

² Republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 827 din 13 septembrie 2005.

³ Republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 826 din 13 septembrie 2005.

apărării intereselor generale ale societății, a ordinii de drept, precum și a drepturilor și libertăților cetățenilor.”

Observăm că **puterea judecătorească** se exercită prin intermediul instanțelor judecătorești și devine operabilă prin intermediul judecătorului și al legii cu care acesta operează.

Instanța judecătorească, prin natură și structură, reclamă o activitate de conducere și un „conducător”, aspect sub care aceasta ni se înfățișează ca o organizație, în accepțiunea comună a termenului. Eficacitatea oricărei organizații reclamă derularea unor procese de management, motiv pentru care necesitatea managementului judiciar, specific organizațiilor judiciare, nu trebuie demonstrată, ea rezultând chiar din lege. Astfel, art. 43 alin. (1) din Legea nr. 304/2004, republicată, prevede că „fiecare instanță judecătorească este condusă de un președinte care exercită atribuțiile manageriale în scopul organizării eficiente a activității acesteia”.

Managementul judiciar s-a structurat în cadrul managementului public, fiind o formă a acestuia, prin aceea că abordează un domeniu distinct, prin obiectul său. El vizează organizații publice care desfășoară activități de **interes public** și care **nu fac parte** din structura sistemului administrativ.

Pornindu-se de la modul de definire al managementului public, managementul judiciar ar putea fi definit¹ ca fiind „știința care studiază procesele și relațiile de management existente în cadrul sistemului judiciar și între componentele acestuia, în scopul descoperirii legităților, principiilor, tehnicilor, metodelor necesare îmbunătățirii activităților de previziune, organizare, administrare, coordonare și control desfășurate la nivelul instanțelor judecătorești, în scopul creșterii eficacității acestora”.

Orice tip de organizație se recomandă printr-un tip de activitate specific, care-i configurează natura, îi susține statutul și îi dezvoltă scopurile, fixându-i, deopotrivă, locul într-un sistem de valori și în societate. Instanțelor judecătorești le este specifică activitatea judiciară, desfășurată de judecători în scopul înlăturării justiției.

Sensul mai larg al noțiunii de organizație judiciară cuprinde, alăturat instanțelor judecătorești, și parchetele care funcționează pe lângă instanțele judecătorești. Această accepțiune rezultă din art. 1 al Legii nr. 303/2004, republicată, potrivit cu care „activitatea judiciară este desfășurată de

¹ L. Barac, Management judiciar, Ed. Hamangiu, 2009, București, p. 15.

judecători în scopul înfăptuirii justiției și de către procurori în scopul apărării intereselor generale ale societății, a ordinii de drept, precum și a drepturilor și libertăților cetățenilor”.

Aceeași lege denumeste acest tip de activitate judiciară sub noțiunea de **magistratură**. Această noțiune configurează termenul de magistrat, care absoarbe două categorii profesionale, și anume: judecătorii și procurorii.

Cadrul legislativ, formal, consacrat fixării „atribuțiilor” judecătorilor configurează un real statut atribuit acestei profesii. Legea fixează locul pe care îl ocupă judecătorul într-un sistem social dat și la un moment dat, distribuind drepturile și îndatoririle acestuia care, laolaltă, fixează tocmai statutul judecătorului.

Idea de statut aduce în prim plan rolul judecătorului în societate.

Asociind o serie de norme care vizează statutul magistraților, putem identifica rolul magistraților într-un stat de drept, anume acela **de a garanta supremația dreptului, a legii și a statului de drept, a drepturilor și îndatoririlor fundamentale ale cetățenilor**.

Acest rol a fost surprins în art. 10 din Codul deontologic al magistraților aprobat prin Hotărârea Consiliului Superior al Magistraturii nr. 328/2005¹, fiind conform Recomandării nr. R (94) 12 a Comitetului de Miniștrii al Consiliului Europei către Statele Membre cu privire la îndeplinirea, eficiența și rolul judecătorilor², Cartei Europene privind Statutul judecătorilor³, Principiilor fundamentale referitoare la independența judecătorului, aprobată de Adunarea Generală a ONU în noiembrie 1985, Cartei Universale a judecătorului, aprobată la reuniunea Consiliului Central al Asociației Internaționale a Judecătorilor, care s-a desfășurat la Taipei (Taiwan), pe data de 17 noiembrie 1999, cât și Avizelor nr. 1 și 2 ale Consiliului Consultativ al Judecătorilor Europeni (CCJE), date în aplicarea Recomandării nr. R (94)12 privind îndeplinirea,

¹ Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.815 din 8 septembrie 2005.

² Adoptată de Comitetul de Miniștrii, pe data de 13 octombrie 1994, în cadrul celei de a 518 – reuniuni a miniștrilor adjuncți.

³ Adoptată la Reuniunea Multilaterală privind Statutul judecătorilor în Europa, organizată de Consiliul Europei între 8 și 10 iulie 1998, la Strasbourg.

eficiența și rolul judecătorilor și importanța aplicării standardelor la problemele actuale din aceste domenii¹.

Observăm că, dacă puterea judecătorească se exercită prin intermediul instanțelor judecătorești, magistratura, ca activitate judiciară, se desfășoară de judecători și procurori, relație care pune în evidență raportul dintre rolul puterii judecătorești și rolul judecătorului într-o societate democratică. Astfel, puterea judecătorească este unul dintre cei trei piloni fundamentali, egali ca importanță, ai statului democratic modern. Ea are un rol și funcții importante în relația cu ceilalți doi piloni. Ea are grija ca guvernele și administrațiile să poată fi trase la răspundere pentru acțiunile lor și, în ceea ce privește puterea legislativă, are sarcina de a se asigura că legile adoptate sunt aplicate și, într-o mai mică sau mai mare măsură, de a se asigura că acestea sunt în conformitate cu constituția sau cu orice altă legislație superioară (precum cea a Uniunii Europene).

Dacă instanțele judecătorești concură la consolidarea puterii judecătorești, reprezentând-o ca atare, magistratura, ca activitate desfășurată de judecători, urmărește îndeplinirea justiției, context în care judecătorul garantează supremația Dreptului, a Legii și a Statului de drept, a Drepturilor și Libertăților Fundamentale ale Omului.

Înțelegem, astfel, că activitatea judecătorului se circumscrie unor exigențe, de natură a impune un alt tip de management decât cel judiciar, pe care înțelegem să-l denumim „management *judicic*”. Acesta absoarbe tehnicile folosite de **judecătorul de scaun** în procesul de aplicare a legilor, principiilor, procedurilor la „cazul particular” dedus judecătării, măsura activității sale fiind măsura garantării supremației dreptului, a drepturilor și libertăților fundamentale ale anului.

În realizarea misiunii sale, derivată din statutul judecătorului, observăm că activitatea judecătorului, conduita sa profesională și morală, este prescrisă de legi, principii de drept, fiind circumscrișă de proceduri judiciare reglementate prin lege, **însă** felul în care asemenea mijloace sunt folosite influențează rezultatele muncii judecătorului, în mod

¹ Avizul nr. 1(2001) referitor la standardele privind îndeplinirea puterii judecătorești și inamovibilitatea judecătorilor; Avizul nr. 2 (2001) privind finanțarea și administrarea instanțelor, cu referire la eficiența sistemului judiciar și la art. 6 al Convenției europene privind drepturile și libertățile fundamentale ale omului.

substanțial. Modul de lucru al judecătorului determină stilul acestuia, iar felul în care utilizează tehnicile legale în administrarea unei cauze judiciare influențează eficiența muncii și, pe ansamblu, eficacitatea instanței la care funcționează. Un stil performant ascunde, inevitabil, tehnici, metode furnizate de știința managementului, iar nu numai fler, intuiție, experiență. Astfel, regulile comunicării, furnizate de știința managementului, nu pot fi ignorate cu ocazia conducerii unei ședințe de judecată decât cu prețul pierderii în imagine și conținut, excese pe care astăzi instanțele judecătorești nu și le mai pot permite.

Este motivul pentru care judecătorul de scaun se impune a exersa și profesa managementul **juridic**, însușindu-și, **la nivel minimal**, cunoștințe de management **judiciar**, în timp ce conducerea instanței urmează a se familiariza cu managementul judiciar, de natură a contribui la crearea unui climat organizațional, propice înfăptuirii unui act de justiție eficient, prin intermediul judecătorului. Prin urmare, managementul judiciar este unul organizațional, în timp ce managementul juridic are caracter personal, fiind strâns legat de persoana judecătorului de scaun și în legătură cu misiunea acestuia.

De altfel, un studiu din Marea Britanie relevă managementul mai degrabă ca un sector de competențe, atitudini și calități distribuite relativ uniform în întreaga organizație. Se apreciază că aptitudinile manageriale nu sunt proprietatea câtorva. Niște autorități eficiente vor admite că multe slujbe, care în mod convențional nu sunt etichetate ca „manageriale”, au totuși la bază activități precum asumarea de răspunderi, asigurarea unui rezultat etc., care sugerează ideea de „conducere”. Funcția de judecător se integrează perfect în această abordare, căci judecătorul nu are de îndeplinit simple obligații, ci o reală misiune, aceea de a înfăptui justiția¹. Ea este derivată din statutul său social.

Mai mult, observăm că există o relație naturală între managementul judiciar și managementul juridic, relație care se pune în evidență la o analiză atentă nu atât a rolului judecătorului în societate, ci, mai ales, a atribuțiilor acestuia derivate din statutul său, subordonat scopului garantării supremației dreptului în societate, context în care se plasează înfăptuirea justiției, ca scop al activității judiciare.

Astfel, finanțarea instanțelor se află într-o strânsă legătură cu independența judecătorilor, prin aceea că influențează / determină condițiile

¹ Local Government Management Board, 1993:88.

în care instanțele își îndeplinesc atribuțiile. Există o legătură evidentă între finanțarea și administrarea instanțelor, pe de o parte și, pe de altă parte, principiile Convenției europene privind drepturile și libertățile fundamentale ale omului, accesul la justiție și dreptul la un proces echitabil, care nu sunt garantate corespunzător dacă o cauză nu poate fi soluționată într-un termen rezonabil, de către o instanță care nu dispune de fondurile și resursele adecvate pentru a putea funcționa eficient.

Calitatea managementului juridic este direct influențată de calitatea managementului judiciar.

Referințele de mai sus sunt de natură a face posibilă vizualizarea obiectului managementului juridic și, în egală măsură, ne permit să furnizăm o definiție a acestuia, fără a avea pretenții definitive, pentru simplul motiv că managementul juridic, spre deosebire de managementul judiciar, ni se înfățișează mai degrabă ca o artă, decât ca o știință. Această determinare este firească și răspunde valențelor Dreptului de știință și artă, căci rolul judecătorului se configurează în procesul de aplicare a Dreptului, proces în care Dreptul, ca atare, ni se înfățișează ca artă. În realizarea scopurilor sale, dreptul se manifestă prin intermediul artelor juridice, exersate de profesioniștii dreptului, judecători sau procurori.

De aceea, **managementul juridic** ar putea fi definit ca un ansamblu de tehnici, metode, reguli folosite de judecător în procesul de aplicare a dreptului, cărora li se adaugă procesele și relațiile de management existente în cadrul organizației judiciare și între componentele acesteia, în scopul descoperirii de către judecătorul de scaun a tehnicilor și metodelor necesare îmbunătățirii activității, vizând previziunea, organizarea, administrarea, coordonarea și controlul propriei activități în scopul creșterii eficienței personale, prin obținerea de performanță individuală, în scopul realizării standardelor profesiei de magistrat.

Această abordare are menirea de a evidenția limitele caracterului independent al muncii judecătorului, prin aceea că aduce în discuție și rolul celui alt personal afectat organizațiilor judiciare, subordonat aceluiași scop – înfăptuirea justiției.

Secțiunea a II-a

Principiile privind statutul judecătorilor

Documentele formale cu privire la locul, rolul puterii judecătorești și al judecătorilor într-un stat de drept, menționate în secțiunea anterioară, sugerează statelor să adopte și să consolideze toate măsurile necesare pentru promovarea rolului judecătorilor, **în mod individual**, ca și al magistraturii **în ansamblul său**, și să amelioreze independența și eficacitatea acestora, în mod special, aplicând o serie de principii generale, și anume:

1. principiul independenței judecătorilor;
2. principiul inamovibilității judecătorilor;
3. principiul responsabilității și răspunderii judecătorilor;

O analiză a conținutului acestor principii relevă că fiecare principiu există prin celelalte, că ele se susțin reciproc, iar sacrificarea unuia dintre ele conduce la decesul celorlalte. Din motive de ordin didactic, ele sunt însă analizate în mod separat. Uneori, când dorim să le invocăm, putem identifica ipoteze în care fiecare principiu își demonstrează forța, în mod individual, apelul la celelalte principii fiind de tip conjunctural sau facultativ.

Din punct de vedere al importanței lor, forța acestor principii este egală, căci ele guvernează sistemul de atribuții ale judecătorului, în totalitate, configurând, în fapt, chiar statutul judecătorului.

Subsecțiunea I. Principiul independenței judecătorilor

Punctul de pornire într-o analiză a principiului independenței judecătorului îl reprezintă ideea fundamentală potrivit căreia judecătorul, în exercitarea atribuțiilor sale, nu este angajatul nimănui. El este deținătorul unei funcții de stat. Dar, independența judecătorilor **nu** este o prerogativă sau un privilegiu în propriul lor interes, ci în interesul Statului de drept și al celor care caută și cer înfăptuirea justiției, căci independența judecătorească este o condiție obligatorie pentru existența statului de drept și garanția fundamentală a unui proces echitabil. Judecătorii „au sarcina deciziei finale asupra vieții, libertăților, drepturilor, obligațiilor și proprietății cetățenilor” (expunerea principiilor fundamentale ale Națiunilor Unite, preluate în Declarația de la Beijing; și art. 5 și 6 ale Convenției europene privind drepturile omului). Această indepen-

dență trebuie să existe în raport cu societatea, în general, și cu părțile din orice litigiu asupra căruia judecătorii trebuie să se pronunțe.

Iată un motiv care justifică consacarea acestui principiu la nivel constituțional, independența trebuind să fie garantată de stat.

Independența judecătorului poate fi analizată la trei nivele, și anume: profesional, funcțional și material.

În Legea nr. 303/2004, republicată, independența judecătorilor este susținută, în principal, de art. 2 din lege, care vizează inamovibilitatea judecătorului, traducând-o prin aceea că „judecătorii inamovibili pot fi mutați, prin transfer, delegare, detașare sau promovare, numai cu acordul lor, și pot fi suspendați sau eliberați din funcție în condițiile prevăzute de lege” [alin. (2)] și, deopotrivă, prin aceea că „judecătorii ... se supun numai legii și trebuie să fie imparțiali” [alin. (3)].

Asigurarea principiului independenței judecătorilor obligă însă la acțiuni mult mai ample, atât din partea Statului, cât și din partea judecătorului.

Cât privește acțiunile Statului, acestea trebuie să vizeze:

- elaborarea cadrului legislativ pertinent recrutării, selecției, numirii judecătorilor;
- furnizarea unor criterii obiective vizând cariera judecătorilor;
- asigurarea unor condiții adecvate de muncă și a unei remunerații și protecții sociale corespunzătoare;
- implementarea unui sistem pentru stimularea responsabilităților judiciare și consolidarea unui cadru legislativ vizând răspunderea judecătorului;
- consacarea unui sistem de imunități, cu precizarea unor drepturi fundamentale generale.

La asemenea acțiuni fac trimitere documentele internaționale menționate în Secțiunea I a lucrării de față, motiv pentru care, în continuare, vom analiza măsura în care Statul Român și-a adaptat practica, respectiv măsura în care acest principiu și-a demonstrat substanța și roadele în sistemul judiciar românesc, context în care afirmăm, încă de la început, că din punct de vedere legislativ, formal, toate recomandările menționate au fost introduse în Constituția României și legislația relevantă, motiv pentru care nu vom insista asupra chestiunilor de principiu în domeniu, care pot fi regăsite, cu ușurință, printr-o simplă lecturare a Constituției României, cât și a legilor care configurează organizarea

judiciară, Statutul judecătorului, respectiv organizarea și funcționarea Consiliului Superior al Magistraturii.

Din punct de vedere **practic**, cu incidență asupra substanței principiului independenței judecătorului, aspectele privind **recrutarea, selectarea și numirea judecătorilor** ridică unele probleme, în raport cu exigențele transmise statelor prin documente formalizate la nivelul european sau la nivelul Națiunilor Unite. Astfel, Principiile Fundamentale ale Națiunilor Unite stipulează [alin. (13)] că, „Promovarea judecătorilor trebuie să aibă la bază factori obiectivi, în special **calificarea profesională, integritatea și experiența**”.

Recomandarea nr. R (94) 12 prevede că, „Toate deciziile privind cariera profesională a judecătorilor trebuie să fie bazate pe criterii obiective, iar selectarea și cariera judecătorilor trebuie să se bazeze pe **merit**, ținând seama de **pregătirea profesională, integritate, capacitate și eficiență**”. Aceste principii urmăresc, în principal, eliminarea considerentelor politice din procesul de recrutare, selecție, numire și promovare a judecătorilor. În același timp, calitatea acestui proces influențează semnificativ competențele **profesionale, umane și sociale**, necesare exercitării profesiei de judecător.

La nivel legislativ, tehnic, constatăm că în România factorul politic a fost eliminat din sfera procesului de recrutare, selecție, numire și promovare a judecătorilor. Nu același lucru îl putem susține din perspectiva celorlalte valențe ale principiilor și recomandărilor la care ne referim, de natură a susține cele trei competențe necesare exercitării profesiei de magistrat.

Problemele de conținut ale procesului de recrutare, selecție, numire și promovare a judecătorilor s-au multiplicat, fiind de natură a afecta substanța întregului proces, cu consecințe asupra calității corpului de magistrați chemați să susțină supremația Dreptului în societate.

Asemenea probleme exced preocupărilor centrale ale celorlalte state, vizând conferirea unui conținut aspirațiilor generale pentru numirea „pe bază de merit” și „obiectivism” și celor vizând alinierea teoriei la realitate, întrucât riscă să compromită întregul proces de selecție și numire a judecătorilor. Evident că România face parte din rândul țărilor cu sistem de drept continental, în care numirea inițială a judecătorilor depinde, în mod firesc, de reușita obiectivă la examene. Dar legea română pare că susține un sistem mixt, căci a împrumutat și elemente ale sistemului de drept anglo-saxon, judecătorii putând fi primiți și din

rândurile practicienilor cu experiență (art. 33 din Legea nr. 303/2004, republicată).

În ambele cazuri rămâne în discuție calitatea, suficiența examenului/concursului, cu precizarea că, în general, în țările în care judecătorii sunt numiți din rândurile practicienilor cu experiență e puțin probabil ca examenele să fie relevante. Concluzia devine cu atât mai evidentă cu cât constatăm că, prin sistemul examenelor nu sunt evaluate aptitudinile practice și calitățile personale ale candidaților, de natură a măsura „**integritatea, capacitatea și eficiența**”, candidatului. În plus, nu se poate susține că pregătirea profesională a candidatului este pusă în evidență în procesul de examinare, căci aspectele de conținut ale examinării nu sunt pe deplin edificatoare, dacă avem în vedere chestiunile de conținut reclamate de competența profesională necesară exercitării funcției de magistrat, căci, în sistemul judiciar competența profesională nu trebuie să se rezume la relevarea nivelului de cunoștințe de specialitate ale candidatului, ci trebuie să fie de natură a satisface principiul independenței judecătorului, principiu care reclamă o dimensiune mult mai radicală a competenței, și anume aceea care este de natură să contureze și să consolideze o reală **independență profesională**, atașată funcției de judecător.

Într-un asemenea context, practica din țara noastră relevă o distanțare tot mai mare în raport cu preocupările în domeniu, identificate în celelalte state membre, menite a consolida statutul judecătorului. Este motivul pentru care, în continuare, ne vom referi la o serie de probleme generate de modul în care sunt aplicate în practică normele legale menite a reglementa procesul de recrutare, selecție, numire și promovare a judecătorilor în România.

Relativ la recrutarea, selecția, numirea și promovarea judecătorilor, constatăm că legea română așează la baza acestor procese **concurusul / examenul**, numirea în funcție fără concurs, prevăzută de dispozițiile art. 33 alin. (5)-(10) din Legea nr. 303/2004, republicată, fiind abrogată prin O.U.G. nr. 46/2008¹.

Condițiile generale impuse pentru accesul în profesie sunt prevăzute în art. 14 alin. (2) din Legea nr. 303/2004, republicată, potrivit cu care, se poate înscrie la concurs persoana care:

¹ Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 323 din 24 aprilie 2008.

a) are cetățenia română, domiciliul în România și capacitate deplină de exercițiu;

b) este licențiată în drept;

c) nu are antecedente penale sau cazier fiscal;

d) cunoaște limba română;

e) este aptă, din punct de vedere medical și psihologic, pentru exercitarea funcției.

Relativ la conținutul concursului, constatăm următoarele:

A. Admiterea în magistratură în vederea ocupării funcției de judecător și procuror se realizează prin Institutul Național al Magistraturii, prin concurs organizat de Institutul Național al Magistraturii, cu aprobarea Consiliului Superior al Magistraturii [art. 15 alin. (1) din Legea nr. 303/2004].

În baza art. 106 lit. a) din Legea nr. 303/2004, republicată, cu modificările și completările ulterioare, Plenul Consiliului Superior al Magistraturii a emis Hotărârea nr. 439 din 15 iunie 2006¹ pentru aprobarea Regulamentului privind concursul de admitere și examenul de absolvire al Institutului Național al Magistraturii.

Potrivit dispozițiilor art. 9 alin. (2) din Hotărârea nr. 439/2006, comisiile de concurs sunt stabilite prin hotărâre a Plenului Consiliului Superior al Magistraturii, la propunerea Institutului Național al Magistraturii. Dispozițiile alineatului (5) al normei prevăd că „membrii comisiilor vor fi numiți **de regulă** dintre persoanele care au fost înscrise în **baza de date** a Institutului Național al Magistraturii și a Consiliului Superior al Magistraturii **și care au urmat** cursurile Institutului Național al Magistraturii privind **metodele și tehnicile de evaluare**”.

Examinarea candidaților se face în două etape.

Prima, constă în **verificarea cunoștințelor juridice** prin susținerea unei probe **eliminatorii tip grilă** la următoarele discipline:

a) drept civil;

b) drept procesual civil;

c) drept penal;

d) drept procesual penal [art. 15 alin. (2) din Regulament].

¹ Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 560 din 28 iunie 2006.

A doua etapă, constă în susținerea unui **test - grilă** constând în verificarea **raționamentului logic** și un interviu [art. 15 alin. (3) din Regulament].

În proba eliminatorie, lucrările se notează cu „admis” sau „respins”. Sunt declarați admiși candidații care în etapa a II-a au obținut un minim de 70 de puncte, echivalentul notei 7, într-un sistem de notare de la 1 la 10. Evaluarea răspunsurilor la întrebările testului - grilă se realizează prin **procesare electronică**.

Potrivit art. 23 din Regulament, **proba interviului** se susține în fața comisiei de examinare, din care fac parte un psiholog, un judecător, un procuror, un profesor universitar și un pedagog, desemnați de Consiliul Superior al Magistraturii la propunerea Institutului Național al Magistraturii.

Interviul este apreciat cu **note** de la 1 la 10, cu două zecimale.

Art. 25 din Regulament prevede că nota finală obținută la concurs este suma notelor de la fiecare dintre cele 3 probe, calculată în raport cu o pondere care exprimă luarea în considerare a probei eliminatorii tip grilă, în proporție de **75 %**, a probei de verificare a raționamentului logic, în proporție de **15 %** și a interviului, în proporție de **10 %**.

Articolul 27 din Regulament prevede verificarea candidaților admiși, sub aspectul îndeplinirii cerinței **bunei reputații** prevăzute la art. 12 din Legea nr. 303/2004, republicată, cu modificările și completările ulterioare, de către Biroul Concursuri din cadrul Direcției resurse umane și organizare a Consiliului Superior al Magistraturii, cu respectarea dispozițiilor Legii nr. 677/2001 privind protecția persoanelor cu privire la prelucrarea datelor cu caracter personal și libera circulație a acestor date.

Totodată, candidații **admiși** sunt programați pentru a se prezenta la vizita medicală și la testarea psihologică. Testarea psihologică constă în susținerea unui test scris și a unui interviu în fața unui psiholog, desemnat de Consiliul Superior al Magistraturii din rândul specialiștilor din cadrul Consiliului Superior al Magistraturii, curților de apel, precum și din tabelul psihologilor acreditați de la Colegiul Psihologilor din România. Rezultatele testării sunt cuprinse într-un raport, care cuprinde **profilul psihologic** al fiecărui candidat, precum și calificativul „admis” sau „respins”.

B. Candidații admiși devin cursanții Institutului Național al Magistraturii, având calitatea de **auditori de justiție**. Pentru a deveni judecători sau procurori, aceștia urmează cursuri de formare profesională pe o

durată de 2 ani, după primul an putând opta, în **ordinea mediilor** și în raport cu numărul posturilor, pentru funcția de judecător sau procuror (art. 16 din Legea nr. 303/2004).

După încheierea cursurilor în cadrul Institutului Național al Magistraturii, auditorii de justiție susțin un **examen de absolvire**, constând în probe teoretice și practice, cu subiecte distincte pentru judecători și procurori, prin care se verifică însușirea cunoștințelor necesare exercitării funcției de judecător sau de procuror (art. 30 din Regulament).

Comisiile de elaborare a subiectelor se numesc prin hotărâre a Plenului Consiliului Superior al Magistraturii, la propunerea Consiliului științific al Institutului Național al Magistraturii, distinct pentru judecători, respectiv pentru procurori.

Comisia pentru judecători este alcătuită din 2 judecători și un formator al Institutului Național al Magistraturii [art. 30⁵ alin. (2) din Regulament].

Cu începere din anul 2010, Comisia în discuție va fi alcătuită din 2 judecători și un formator al Institutului Național al Magistraturii, selectat dintre persoanele care au calitatea de formator la disciplina pentru care se susține examenul sau, după caz, un tutore de practică¹.

Desemnarea membrilor comisiilor se face pe baza **consimțământului scris**, exprimat anterior.

Art. 30⁶ alin. (4) din Regulament prevede că, membrii comisiei sunt numiți, **de regulă**, dintre persoanele care au fost înscrise în baza de date a Institutului Național al Magistraturii **și au urmat** cursurile acestuia, privind metodele și tehnicile de evaluare.

Comisia de elaborare a subiectelor, în procesul de elaborare a subiectelor, se supune exigențelor dispozițiilor art. 30⁷ din Regulament, între care semnificative sunt cele prevăzute sub litera b) și c). Astfel, se cere ca subiectele elaborate de comisie să evidențieze operațiunile gândirii – analiză, sinteză, generalizare – în trăsături ale procesului de gândire, cum ar fi flexibilitatea, dimensiunea critică, iar subiectele să fie formulate astfel încât tratarea lor să angajeze cât mai multe posibilități de analiză de sinteză și de generalizare din partea candidaților și să se evite, pe cât posibil, subiectele care conțin probleme controversate în doctrină și în practică sau, în cazul unor astfel de situații, să se punteze

¹ Hotărârea Consiliului Superior al Magistraturii nr. 869/2009, art. I pct. 14 și art. II prin care se modifică art. 30⁵ alin. (2), (3).

toate soluțiile a căror corectitudine poate fi argumentată logic și coerent, din punct de vedere **legal** [lit. h)].

Se cere comisiei să pună accent la notarea lucrărilor pe motivarea soluției alese de candidat, în barem putând fi punctate modalități alternative de motivare a soluției alese de candidat [lit. i)].

Pentru absolvirea Institutului Național al Magistraturii candidatul trebuie să obțină media generală de minimum 7 și cel puțin nota 5 la fiecare dintre materiile de examen.

C. Judecătorii stagiari sunt numiți în funcție de către Consiliul Superior al Magistraturii, pe baza mediilor generale, obținute prin însumarea celor trei medii de la sfârșitul fiecărui an de studiu și de la examenul de absolvire a Institutului Național al Magistraturii, și funcționează **numai la judecătorii** și se bucură de **stabilitate** (art. 21 din Legea nr. 303/2004).

Durata stagiului este de 1 an și se desfășoară sub coordonarea unui judecător, desemnat de președintele judecătoriei.

La finalizarea stagiului, judecătorii susțin **examenul de capacitate**, organizat anual de Consiliul Superior al Magistraturii, prin intermediul Institutului Național al Magistraturii.

Comisia pentru examenul de capacitate al judecătorilor și comisia pentru soluționarea contestațiilor sunt alcătuite din judecători de la Înalta Curte de Casație și Justiție, judecători de la curțile de apel și formatori din Institutul Național al Magistraturii, numiți prin hotărâre a Consiliului Superior al Magistraturii, la propunerea Institutului Național al Magistraturii (art. 27 din lege).

Examenul de capacitate constă în verificarea cunoștințelor teoretice și practice, prin probe scrise și orale [art. 28 alin. (1) din lege].

Probele cu caracter teoretic au ca obiect fundamentele constituționale ale statului de drept, instituțiile de bază ale dreptului, organizarea judiciară și Codul deontologic al judecătorilor și procurorilor [art. 28 alin. (2)].

Probele cu caracter practic constau în soluționarea de spețe și întocmirea de acte judiciare, specifice funcției [art. 28 alin. (3)].

Notarea la probele orale este definitivă.

D. În considerarea art. 33 și art. 106 lit. d) din Legea nr. 303/2004, Consiliul Superior al Magistraturii a emis Hotărârea nr. 152 din 1 martie 2006 pentru aprobarea Regulamentului privind organizarea și desfăș-

șurarea concursului de admitere în magistratură, precum și procedura de numire în funcția de judecător și procuror fără concurs¹.

Potrivit acestui regulament, admiterea în magistratură se face, de regulă, prin concurs, pe baza **competenței profesionale, a aptitudinilor și a bunei reputații**, cu respectarea principiului transparenței și egalității (art. 1 din Regulament).

Pentru înscrierea la concurs, candidații trebuie să îndeplinească condițiile generale prevăzute de art. 14 alin. (2) din Legea nr. 303/2004, menționate, cărora li se adaugă cerința specială de a avea o **vechime în specialitate de cel puțin 5 ani** la data susținerii testului – grilă.

Între categoriile de persoane care pot participa la un asemenea concurs, art. 2 din Regulament enumără: foștii judecători și procurori care și-au încetat activitatea din motive neimputabile, personalul de specialitate juridică, prevăzut la art. 87 alin. (1) din Legea nr. 303/2004 (personalul de specialitate juridică din Ministerul Justiției, Ministerul Public, Consiliul Superior al Magistraturii, Institutul Național de Criminologie, Institutului Național de Expertize Criminalistice, Institutul Național al Magistraturii), avocații, notarii, asistenții judiciari, consilierii juridici, personalul de probațiune cu studii superioare juridice, ofițeri de poliție judiciară cu studii superioare juridice, grefieri cu studii superioare juridice, persoanele care au îndeplinit funcții de specialitate juridică în aparatul Parlamentului, Administrației Președințiale, Guvernului, Curții Constituționale, Avocatul Poporului, Curții de Conturi sau al Consiliului Legislativ, Institutul de Cercetare Juridică al Academiei Române și Institutul Român pentru Drepturile Omului, cadrele didactice din învățământul juridic superior acreditat, magistrații – asistenți, de la Înalta Curte de Casație și Justiție.

Comisiile de elaborare a subiectelor sunt alcătuite, **de regulă**, dintre persoanele care au fost înscrise în baza de date a Institutului Național al Magistraturii și a Consiliului Superior al Magistraturii, și au urmat cursurile Institutului Național al Magistraturii privind metodele și tehnicile de evaluare. Desemnarea membrilor comisiilor se face pe baza **consimțământului scris**, exprimat anterior.

La elaborarea subiectelor, se va urmări evidențierea operațiunilor gândirii – analiză, sinteză, generalizare – în trăsături ale procesului de

¹ Prin O.U.G. nr. 46/2008 au fost abrogate dispozițiile art. 33 alin. (5)-(10) din Legea nr. 303/2004, privind numirea în funcție fără concurs.

gândire – flexibilitate, dimensiunea critică, etc. [art. 11 lit. b) din Regulament], cât și eliminarea subiectelor care conțin probleme controverse în doctrină și în practică [lit. h)].

Examinarea candidaților se face prin susținerea unei **probe scrise**, de verificare a cunoștințelor teoretice și practice la următoarele materii:

- a) drept civil;
- b) drept procesual civil;
- c) drept penal;
- d) drept procesual penal;
- e) organizarea judiciară și jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului [art. 15 alin. (2) din Regulament].

Proba scrisă va consta într-un **test-grilă** pentru verificarea cunoștințelor teoretice și practice (art. 16).

Pentru a fi declarat admis la concurs candidatul trebuie să obțină cel puțin nota 7, într-un sistem de notare de la 1 la 10.

Articolul 22° din Regulament, prevede, verificarea candidaților admiși la proba scrisă, sub aspectul **bunei reputații**, de către inspectorii din cadrul Consiliului Superior al Magistraturii. Aceeași normă prevede programarea candidaților pentru a se prezenta la vizita medicală și la testarea psihologică.

După validarea concursului de către Consiliul Superior al Magistraturii și repartizarea candidaților pe posturi, Consiliul Superior al Magistraturii, în termen de cel mult 30 de zile de la data validării concursului, propune Președintelui României numirea în funcția de judecător a candidaților admiși (art. 24 din Regulament).

După numirea în funcția de judecător, candidații sunt obligați să urmeze, pe o perioadă de **6 luni**, un curs de formare profesională în cadrul Institutului Național al Magistraturii, care va cuprinde, în mod obligatoriu, și elemente de drept comunitar.

Precizăm că recrutarea judecătorilor în virtutea art. 33 din Legea nr. 303/2004 vizează **exclusiv** ocuparea posturilor **vacante** de la **judecătorii**.

E. Norma cadru privind **numirea judecătorilor** este cuprinsă în art. 31 din cadrul Legii nr. 303/2004, potrivit cu care judecătorii sunt numiți de Președintele României, la propunerea Consiliului Superior al Magistraturii.

Președintele României poate refuza o singură dată numirea judecătorului, caz în care refuzul motivat se comunică Consiliului Superior al Magistraturii [art. 31 alin.(3)].

În situația în care Consiliul Superior al Magistraturii susține propunerea inițială, are obligația să motiveze opțiunea și să o comunice Președintelui României, care va fi obligat să numească judecătorul propus de Consiliul Superior al Magistraturii [art. 31 alin. (3), (4) din Legea nr. 303/2004].

F. Numirea în **funcții de conducere** a judecătorilor, prevăzută de art. 48, 49 din Legea nr. 303/2004 face obiectul Hotărârii nr. 320/27 aprilie 2006 pentru aprobarea Regulamentului de organizare și desfășurare a concursului sau examenului pentru numirea în funcții de conducere a judecătorilor și procurorilor, emisă de Plenul Consiliului Superior al Magistraturii¹.

Potrivit acestui Regulament, se pot înscrie la concurs sau examen pentru ocuparea unei funcții de conducere (președinte, vicepreședinte de instanță) judecătorii care au obținut calificativul „foarte bine” la ultima evaluare, nu au fost sancționați disciplinar în ultimii 3 ani și îndeplinesc condițiile de vechime prevăzute de art. 50 din Legea nr. 303/2004 (5 ani în funcția de judecător – pentru funcția de președinte și vicepreședinte de judecătorie, 6 ani în funcția de judecător – pentru funcțiile corespondente la nivelul tribunalelor, 8 ani în funcția de judecător – pentru funcții similare la nivelul curților de apel), cu precizarea că, la calculul vechimii, se ia în considerare și perioada în care judecătorul a fost avocat. În plus, legea pretinde ca judecătorul să aibă dreptul să funcționeze la instanța la care urmează să fie numit în funcția de conducere și să nu fi făcut parte din serviciile de informații înainte de anul 1990 sau să fi colaborat cu acestea ori să aibă un interes personal ce influențează sau ar putea influența îndeplinirea cu obiectivitate și imparțialitate a atribuțiilor prevăzute de lege.

Concursul sau examenul constă în prezentarea unui proiect referitor la exercitarea atribuțiilor specifice funcției de conducere și în probe scrise privind managementul, comunicarea, resursele umane, capacitatea candidatului de a lua decizii și de a-și asuma răspunderea, rezistența la stres și un test psihologic [art. 48 alin. (4) din Legea nr. 303/2004].

¹ Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.384 din 4 mai 2006.

Comisia de examinare este numită de Consiliul Superior al Magistraturii, la propunerea Institutului Național al Magistraturii, și este formată din 2 judecători de la Înalta Curte de Casație și Justiție, 2 judecători de la curțile de apel și 3 specialiști în management și organizarea instituțională [art. 9 alin. (1) din Regulament]. La constituirea comisiilor vor fi avuți în vedere, în principal, judecătorii care au urmat cursuri de management, au fost înscriși în baza de date a Institutului Național al Magistraturii și au urmat cursurile acestuia privind metodele și tehnicile de evaluare.

Desemnarea membrilor comisiei se face pe baza consimțământului scris, exprimat anterior.

În art. 13 lit. g) din Regulament se stipulează, printre atribuțiile comisiei de examinare, punerea accentului în notarea lucrărilor **pe motivaerea soluției alese de candidat**, baremul putând puncta modalități alternative de motivare a soluției alese de candidat.

Testarea psihologică a candidaților, vizată de art. 14 din Regulament, este destinată a evalua capacitatea candidatului de a lua decizii și de a-și asuma răspunderea și verificarea rezistenței la stres. Ea se realizează prin aplicarea unui test scris și susținerea unui interviu în fața comisiei formate din doi psihologi, desemnați de Consiliul Superior al Magistraturii din rândul specialiștilor din cadrul Consiliului Superior al Magistraturii, curților de apel, precum și din tabelul psihologilor acreditați de la Colegiul Psihologilor din România. Rezultatele testării sunt cuprinse într-un raport scris, care va cuprinde profilul candidatului, în raport cu funcția pentru care candidează, precum și calificativul **recomandabil** sau **nerecomandabil**.

Proba orală, vizând susținerea proiectului, este reglementată în art. 15 din Regulament, care furnizează criteriile principale în aprecierea susținerii proiectului, după cum urmează:

a) capacitatea de organizare, capacitatea rapidă de decizie, autoperfecționarea, capacitatea de analiză, sinteză, previziune, strategie și planificare pe termen scurt, mediu și lung, inițiativa și capacitatea de adaptare rapidă;

b) îndeplinirea atribuțiilor prevăzute de lege și regulamente, cunoașterea și capacitatea de a pune în practică politicile publice din domeniul justiției, strategiile naționale și secvențiale în domeniul justiției și respectarea principiului repartizării aleatorii;

c) comportamentul și comunicarea cu judecătorii, procurorii, personalul auxiliar, justițiabilii, persoanele implicate în actul de justiție, alte instituții, mass-media, asigurarea accesului la informațiile de interes public din cadrul instanței și transparența actului de conducere;

d) folosirea adecvată a resurselor umane și materiale, evaluarea necesităților, gestionarea situațiilor de criză, raportul resurse investite - rezultate obținute, gestionarea informațiilor, organizarea pregătirii și perfecționării profesionale și repartizarea sarcinilor în cadrul instanțelor.

Rezultatele susținerii proiectului se notează cu note de la 1 la 10, sunt definitive și nu pot fi contestate.

Testarea scrisă, vizată de art. 17 din Regulament, constă în verificarea cunoștințelor privind managementul, comunicarea și resursele umane, pe baza unui **test-grilă**. Lucrările scrise sunt corectate de către un judecător și un specialist în management și organizare instituțională, fiind notate cu note de la 0 la 10, cu două zecimale.

Nota finală a concursului sau examenului reprezintă media aritmetică dintre nota de la proiect și nota de la proba scrisă, iar pentru ocuparea funcției judecătorul trebuie să obțină cel puțin media 7, iar notele la ambele probe, trebuie să fie cel puțin 5 (cinci).

Numirea judecătorilor în funcții de conducere se face pentru o perioadă de 3 ani cu posibilitatea reînvestirii o singură dată (art. 46 din Regulament).

G. Promovarea judecătorilor în **funcții de execuție**, la tribunale și curți de apel se face în baza art. 43-47 din Legea nr. 303/2004, conform Regulamentului privind organizarea și desfășurarea concursului de promovare a judecătorilor și procurorilor, aprobat prin Hotărârea nr. 621/21 septembrie 2006 a Plenului Consiliului Superior al Magistraturii¹.

Normele consfințite de aceste acte normative consacră **concursul** pentru ocuparea funcțiilor vacante sau **pe loc** de către judecătorii care îndeplinesc condițiile de vechime prevăzute de art. 44 din Legea nr. 303/2004 (5 ani vechime în funcția de judecător – pentru promovarea la tribunale; 6 ani vechime în funcția de judecător – pentru promovarea la curți de apel), au avut calificative „FB” la ultima evaluare, nu au fost sancționați disciplinar în ultimii 3 ani.

¹ Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 825 din 6 octombrie 2006.